

การสื่อความหมายในนิทรรศการบทสนทนาในความมืด

The Interpretation of Dialogue in the Dark

วรชยมน ไจกระจำง (Wadsamon Jaikrajarng)* ดร.วีรณันท์ ดำรงสกุล (Dr.Weeranan Damrongsakul)**

ดร.จิตชยางค์ ยมาภัย (Dr.Jitjayang Yamabhai)**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการสื่อความหมายในนิทรรศการบทสนทนาในความมืดหรือบทเรียนในความมืด และศึกษากระบวนการรับรู้ของผู้ชม เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายของนิทรรศการและวิเคราะห์การทำความเข้าใจเนื้อหาในนิทรรศการของผู้ชม โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายศึกษาที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน จำนวน 16 คน ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย และเป็นผู้ที่มีความสนใจปรากฏการณ์ทางสังคม มีความพร้อมในการแสดงความคิดเห็น ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าชมนิทรรศการทั้ง 16 คน มีความเข้าใจในสิ่งที่นิทรรศการต้องการนำเสนอคือ นิทรรศการต้องการให้ผู้เข้าชมได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตของคนตาบอดที่ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนทั่วไปในสังคม ถึงแม้ว่าจะสูญเสียการมองเห็น แต่พวกเขามีความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสส่วนอื่นทดแทน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนตาบอดและคนตาดีในนิทรรศการมีส่วนทำให้ผู้ชมปรับเปลี่ยนทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่อคนตาบอดในทางที่ดีขึ้น

ABSTRACT

The purposes of the research were to study about the interpretation of Dialogue in the Dark exhibition and to examine the perception of the visitors. This research also analyzed the exhibition interpretive process and understanding the exhibition content of the visitors. The participants of this research were 16 university students who were the same age between 20-30 years old. The participants were also interested in social phenomena and ready to comment. The result of this study found that all of 16 university students of the exhibition visitors understood in the presented exhibition which the aim of the exhibition was to make the visitors learn about lifestyle of the blinds who were living in a society in general. Although they lost in their vision, they had ability to use their other senses. Exchanging ideas between abled and disabled people in the exhibition made the visitors changed their attitudes and feelings towards the blinds in a better way.

คำสำคัญ : นิทรรศการบทสนทนาในความมืด การสื่อความหมาย การรับรู้

Key Words : Dialogue in the dark, Interpretation, Perception

* นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

** อาจารย์ สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

พิพิธภัณฑศึกษา คือการศึกษาเพื่อนำความรู้ งานด้านพิพิธภัณฑ ทั้งการบริหาร และการดำเนินงาน ไปประยุกต์ใช้ในการจัดแสดงและการอนุรักษ์ ทั้งวัตถุที่ จัดแสดง และสถานที่จัดแสดง โดยให้ความสำคัญกับ ผู้ชมเป็นหลัก ทั้งนี้ยังหมายรวมถึงการดำเนินการทำ ให้พิพิธภัณฑเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ที่วิถีชีวิต ของผู้คนยังคงดำเนินอยู่ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เข้าชม สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานที่นั้นด้วยตัวเอง ผ่าน ประสบการณ์โดยตรงของผู้เข้าชม ทั้งการหยิบจับ สัมผัส หรือแม้แต่การฟังพินิจเพื่อพิจารณาไปกับสิ่งที่ พิพิธภัณฑนำเสนอ ผู้เข้าชมจึงเปรียบเสมือนปัจเจก สำคัญหนึ่ง ซึ่งทำให้นิทรรศการหรือแม้แต่งานใน พิพิธภัณฑดำเนินต่อไปได้

พิพิธภัณฑไม่เพียงแต่จะเป็นสถานที่ไว้เก็บ สิ่งของล้ำค่าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ ศึกษาหาความรู้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจาก ห้องเรียนอีกด้วย (Eilean Hooper-Greenhill, 1994) การศึกษานอกห้องเรียนหรือการศึกษานอกสถานที่ จึงมี ความสำคัญไม่ต่างจากการเรียนในห้องเรียน การจัด กิจกรรมในสนามกีฬา หรือแม้แต่การทดลองใน ห้องทดลองวิทยาศาสตร์

พิพิธภัณฑจึงมีบทบาทในการเป็นสถานศึกษา นอกห้องเรียนซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย เข้าชม โดยนำเสนอความรู้ในรูปแบบของนิทรรศการ และจัดเตรียมบุคลากรผู้ให้ความรู้เพื่อเผยแพร่ความ เข้าใจในสิ่งที่พิพิธภัณฑจัดทำขึ้นมา

ในหลักจรรยาบรรณสำหรับพิพิธภัณฑโดย สภาการพิพิธภัณฑระหว่างชาติ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของ พิพิธภัณฑในด้านการให้ความรู้ ว่า พิพิธภัณฑ รับผิดชอบมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งที่จับ ต้องได้และไม่ได้ ดังนั้นองค์กรด้านการบริหารทั้งหลาย ที่มีหน้าที่โดยตรง ในการกำหนดทิศทาง แผน ยุทธศาสตร์ และพัฒนาการของพิพิธภัณฑ จึงมีความ รับผิดชอบหลักในการป้องกันคุ้มครองและเผยแพร่

ความรู้ความเข้าใจในมรดกเหล่านี้ และมีความ รับผิดชอบต่อมนุษยชาติด้วย ดังนั้นจะต้องจัดหา ทรัพยากรทั้งด้านกายภาพหรือบุคคล และด้านเศรษฐกิจ มาสนับสนุนเพื่อให้ภารกิจนี้ประสบความสำเร็จให้จง ได้ (ICOM, 2006)

หากหน้าที่หลักของพิพิธภัณฑคือเป็นสถานที่ ศึกษาหาความรู้ นิทรรศการจึงเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ชม และพิพิธภัณฑ ที่นำเสนอความรู้ผ่านกระบวนการสื่อ ความหมายไปสู่ผู้ชม

การทำความเข้าใจกับการรับรู้ของผู้ชมจึงมี ความสำคัญต่องานพิพิธภัณฑในด้านการทำความเข้าใจ กับกระบวนการสื่อความหมายจากนิทรรศการไปสู่ผู้ชม กล่าวคือการศึกษากระบวนการสื่อความหมายของ นิทรรศการและการรับรู้ของผู้ชม คือการเข้าไปศึกษา ผู้ชมในระหว่างเข้าชม และ/หรือ หลังเข้าชมนิทรรศการ ว่ากระบวนการสื่อความหมายในนิทรรศการที่ พิพิธภัณฑนำเสนอ นั้น สอดรับกับกระบวนการรับรู้ของ ผู้ชมมากน้อยเพียงใด

จากความสำคัญในการศึกษากระบวนการสื่อ ความหมายในนิทรรศการ และการรับรู้ของผู้ชมที่กล่าว มาข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นิทรรศการบทเรียนใน ความมืด หรือ Dialogue in the Dark ชั้น 4 องค์กร พิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์แห่งชาติ จัตุรัสจามจุรี มีความ เหมาะสมในการศึกษาครั้งนี้

นิทรรศการบทเรียนในความมืด หรือ Dialogue in the Dark มีแนวความคิดและพัฒนาสร้าง โดย Dr.Andreas Heinecke ชาวเยอรมัน เป็นนิทรรศการ ที่ผู้คนทั่วโลกให้ความสนใจ จัดแสดงมาแล้วกว่า 160 เมือง ใน 35 ประเทศ ทั่วโลก (จัตุรัสวิทยาศาสตร์, 2555)

ภายในนิทรรศการจัดแสดงเนื้อหาเน้นการใช้ ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และการ สัมผัส เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้ชมได้ตระหนักถึง ความสำคัญของประสาทสัมผัสในร่างกายส่วนต่าง ๆ ซึ่งมีความเหมาะสมในการศึกษาการรับรู้ของผู้ชมที่ต้อง ใช้ประสาทสัมผัสในร่างกายรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่นิทรรศการ นำเสนอ

โดยการชมนิทรรศการ จะแบ่งกลุ่มผู้เข้าชม เป็นรอบ แต่ละรอบมีผู้ชมจำนวนไม่เกิน 8 คน บรรยาย และนำชมโดยผู้พิการทางสายตา ซึ่งหัวข้อการออกแบบ นิทรรศการแบ่งเป็นสถานการณ์จำลองภายในห้องต่าง ๆ และมีห้องสุดท้ายที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมและผู้ชมได้ สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ก่อนสิ้นสุดการชม นิทรรศการ

แนวคิดหลักของนิทรรศการชุดนี้ต้องการจะ ให้ผู้พิการทางสายตาและผู้มีสายตาปกติ แลกเปลี่ยนการ เรียนรู้ในการใช้ชีวิตซึ่งกันและกัน โดยผู้พิการทาง สายตาที่เป็นผู้นำชม สามารถมองเห็นได้ในที่มืด ส่วน ผู้ชมที่เข้าชมกลายเป็นผู้พิการทางสายตาเสียเอง และ นิทรรศการนี้มีเป้าหมายหลัก คือ ต้องการให้ผู้ชมได้รับ ประสบการณ์ที่นำไปสู่การไตร่ตรอง เพื่อลดพรมแดน ทางสังคม (social borders) เปลี่ยนความเพิกเฉยเป็นการ เปิดใจรับ ให้ความสนใจ และเปลี่ยนความสงสารเป็น การยอมรับนับถือ (respect) (Dialogue in the Dark, 2007)

แม้ว่านิทรรศการนี้จะเป็นนิทรรศการชั่วคราว ที่จัดแสดงมาแล้วหลายที่ทั่วโลก แต่ด้วยลักษณะของ ความต่างทางวัฒนธรรมและสถานที่ ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็น ถึงความเป็นไปได้ในการศึกษา เนื่องจากนิทรรศการชุด นี้ใช้ประสาทสัมผัส ในการรับรู้ขณะเข้าชม อีกทั้งเป็น นิทรรศการที่ได้รับการยอมรับให้จัดมาแล้วทั่วโลก และ เนื้อหาในนิทรรศการนั้นมีประโยชน์ในด้านการลด ช่องว่างทางสังคมระหว่างผู้พิการทางสายตา และผู้มี สายตาปกติ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการรับรู้ผู้ชมจึงมี ประโยชน์สะท้อนถึงปรากฏการณ์ทางสังคมและ วัฒนธรรม

จากที่กล่าวมา การวิจัยนี้เน้นศึกษาไปที่การ กระบวนการสื่อความหมาย คือเนื้อหาที่จัดทำขึ้นใน นิทรรศการบทสนทนาในความมืด และการรับรู้ของ ผู้ชม คือผลตอบรับที่ผู้ชมได้รับภายหลังการเข้าชม นิทรรศการ เน้นการศึกษาการทำความเข้าใจในเนื้อหา ผ่านมุมมองของผู้ชม อีกทั้งทัศนคติและผลตอบรับที่มี ต่อเนื้อหาในนิทรรศการชุดนี้เท่านั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมาย ในชุดนิทรรศการ
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การรับรู้ความหมายของผู้ชม

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และนำเสนอผลการวิจัยแบบ พรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Descriptive) ประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนิทรรศการ บทสนทนาในความมืด และการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก ผู้ชม โดยมีขั้นตอนดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร

เป็นการศึกษาวิจัยด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาเรียบเรียงและใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content Analysis and Documentary Research) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร บทความ บทความวิจัย รายงานการ วิจัย วิทยานิพนธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์ การรับรู้ของ ผู้ชม และนิทรรศการ Dialogue in the Dark

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ พื้นที่ในการจัดนิทรรศการบทสนทนาในความมืด เป็น ข้อมูลที่ได้จากการเข้าชมนิทรรศการเพื่อเป็นการสำรวจ เนื้อหาและรายละเอียดภายในนิทรรศการ ลักษณะการ ออกแบบห้องนิทรรศการ ระยะเวลาการเดินทาง รูปแบบ การนำชม เป็นต้น โดยรวบรวมข้อมูล นำมาเรียบเรียง และวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดกลุ่มประชากรศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาใช้วิธีการเลือกกลุ่ม ตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งหมด 16 คน โดยมีเกณฑ์การกำหนด ดังนี้คือ

เกณฑ์กำหนดอายุ ระหว่าง 20-30 ปีเนื่องจาก เป็นช่วงวัยที่มีความเจริญทางด้านร่างกายและจิตใจ เต็มที่ เป็นช่วงวัยที่เจริญเติบโตสูงสุด และสามารถ

ตอบสนองต่อการรับรู้ มีความสามารถในการแสดงออกทางความคิดเห็น ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม ปรัชญาการณต่าง ๆ ในสังคม และมีความพร้อมที่จะเลือกพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

เกณฑ์กำหนดด้าน การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

เนื่องจากเนื้อหาภายในนิทรรศการเน้นการใช้ประสาทสัมผัสเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา ภูมิหลังทางการศึกษา จึงอาจส่งผลต่อการทำความเข้าใจในเนื้อหาที่แตกต่างกัน

เกณฑ์กำหนดด้าน ความสนใจต่อปรากฏการณ์ทางสังคมเนื่องจาก เนื้อหาภายในนิทรรศการมีประเด็นเนื้อหาสะท้อนสภาพทางสังคมของการอยู่ร่วมกันของผู้คนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจต่อปรากฏการณ์ทางสังคม มีความพร้อมในการแสดงออกทางความคิดที่มีต่อเนื้อหาภายในนิทรรศการอย่างเต็มที่

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมเครื่องมือวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก 2 ส่วนคือ

ส่วนแรก ทักษะคิดและความพอใจของผู้ชมที่มีต่อนิทรรศการ

ส่วนที่สอง การสื่อความหมายในนิทรรศการ และการรับรู้ของผู้ชม

ขั้นตอนที่ 5 การลงพื้นที่ภาคสนาม

จัดกลุ่มประชากรศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม เพื่อเข้าชมนิทรรศการ รอบละ 8 คน ภายหลังการเข้าชมนิทรรศการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบสนทนากลุ่มครั้งละ 8 คน

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์และสรุปผล

ใช้แนวคิดและทฤษฎีมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์และสรุปผล ดังนี้

การสื่อความหมาย ใช้วิเคราะห์การออกแบบเนื้อหาในนิทรรศการ การถ่ายทอดเนื้อหาของผู้นำชมในนิทรรศการ ตลอดถึงข้อมูลจากผู้ชมที่ได้รับภายหลังการเข้าชม

การสัมผัส การรับรู้ และการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ ใช้วิเคราะห์บริบทในการรับรู้ของผู้ชม

ผลการวิจัย

ที่มาของนิทรรศการ *Dialogue in the Dark*

Andreas Heinecke กำเนิดและเติบโตที่ประเทศเยอรมนี แรงแบนดาลใจสำคัญที่ผลักดันให้เขามีแนวคิดสร้างนิทรรศการชุดนี้นั้น เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยเขายังเด็ก เมื่อญาติทางฝั่งมารดาของเขาส่วนเป็นเหยื่อจากความโหดร้ายในยุคสมัยที่นาซีขึ้นปกครองประเทศ ขณะที่พ่อของเขา กลับเป็นฝ่ายสนับสนุน เขาจึงมีประสบการณ์การเป็นผู้กระทำ และผู้ที่ถูกระทำจากการปกครองดังกล่าว เขาเติบโตด้วยความสงสัยและหวาดกลัวในพรมแดนทางความแตกต่างของมนุษย์ จนเมื่อเขาอายุ 13 ปี เขาจึงมีความคิดที่เปลี่ยนไป เมื่อญาติทางฝั่งมารดาส่วนใหญ่ ที่ล้วนเป็นชาวยิวถูกฆาตกรรมในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

ความจริงที่ว่าเขามีเชื้อสายทั้งยิวและเยอรมันนาซี ทำให้เขาค้นหาความจริงหลายอย่างเช่น จะเกิดอะไรขึ้นหากเราตัดสินใจอ่อนอย่างรวดเร็ว ดังเช่น ที่นาซีทดสอบผู้พิการในห้องอบแก๊ส ความคิดเช่นนั้นทำให้เขารู้สึกโกรธ และต้องการทำอะไรสักอย่างเพื่อต่อต้านการแบ่งแยกพวกพ้อง (*Dialogue in the Dark*, 2011) นั่นจึงเป็นที่มาของแนวคิดและความเป็น Andreas Heinecke ผู้คิดค้นนิทรรศการบทสนทนาในความมืด

จนเมื่อเขาได้ทำงานในสถานีวิทย์ และต้องทำงานร่วมกับคนตาบอด ซึ่งเขารู้สึกว่าการอยู่ร่วมกับคนตาบอดเป็นเรื่องยาก และระหว่างนั้นเขาได้เรียนรู้ว่าคนตาบอดสามารถทำอะไรได้เหมือนคนทั่วไป แล้วทำไมคนทั่วไปต้องแบ่งแยกคนตาบอดออกจากสังคม บทเรียนในชีวิตของคนตาดีที่ได้ทำงานร่วมกับคนตาบอด พัฒนาจนกลายเป็นเพื่อน เป็นจุดที่ทำให้เขาเข้าสู่ธุรกิจผู้ประกอบการทางสังคม พัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อช่วยคนตาบอด จนนำมาสู่นิทรรศการ

Dialogue in the Dark เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจ คนตาบอดมากขึ้น(กรุงเทพฯธุรกิจ, 2555)

นิทรรศการบทสนทนาในความมืด นำผู้ชม เข้าสู่กิจกรรมด้วยผู้นำชมที่เป็นคนตาบอด ผ่านห้อง นิทรรศการที่มีตลิ่ง ซึ่งมีเสียง ลม อุณหภูมิ พื้นผิว และ สภาพแวดล้อม อันประกอบไปด้วยวัตถุหรือสิ่งก่อสร้าง ทัวไปที่พบเจอได้ในแต่ละวัน เช่น ต้นไม้ น้ำพุ ใน สวนสาธารณะ โต๊ะและเก้าอี้ในร้านกาแฟ ทำให้ ชีวิตประจำวันในแต่ละวันกลายเป็นประสบการณ์แปลก ใหม่ ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสส่วนอื่นนอกเหนือจาก สายตาเข้าชมนิทรรศการ โดยมีผู้นำชมสร้างความรู้สึกล อดกภัยและถ่ายทอดโลกอีกแบบที่ไม่สามารถ มองเห็นได้ด้วยตา เปิดมุมมองให้ผู้เข้าชมนิทรรศการได้ เห็นว่าโลกที่พวกเขาอยู่นั้นแค่แตกต่าง ไม่ใช่น่าสงสาร

การสื่อความหมายและการรับรู้ จาก นิทรรศการ ผ่านผู้นำชม ผู้ผู้ชม

นิทรรศการบทสนทนาในความมืด จัดแสดง ห้องนิทรรศการที่มีตลิ่ง ภายในออกแบบและตกแต่ง บรรยากาศแต่ละห้องเป็นสถานการณ์จำลอง ที่มีความ แตกต่างกัน 7 ห้อง ในแต่ละห้องมีความแตกต่างในเรื่อง ของวัตถุจัดแสดง โดยมีผู้นำชมเป็นผู้นำสารและผู้นำ ทางให้ผู้ชม เข้าสู่ห้องนิทรรศการต่าง ๆ และแนะนำให้ ผู้ชมใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ในการรับรู้เรื่องราว ในแต่ละห้อง ชุดความรู้หรือข้อมูลที่แฝงอยู่ใน นิทรรศการและผู้นำชม คือ การตระหนักถึงการใช้ ประสาทสัมผัสส่วนอื่นนอกเหนือจากการมองเห็น อัน นำไปสู่การทำความเข้าใจถึงการใช้ชีวิตของคนตาบอด ในสังคม ว่าเป็นกลุ่มคนที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับคน ทัวไปได้โดยที่ไม่เป็นการให้สังคม

นิทรรศการนี้ ผู้นำชม เสมือนเป็นหัวใจสำคัญ ที่นอกจากจะพาผู้ชมเข้าสู่บทเรียนและทำความเข้าใจ กับการใช้ประสาทสัมผัสในการใช้ชีวิตประจำวันแล้ว ผู้นำชมยังเป็นเหมือนกระบอกเสียงให้กลุ่มคนตาบอด ในสังคม โดยในห้องสุดท้ายที่มีการสนทนาระหว่าง ผู้นำชมและผู้ชม เหมือนเป็นการสรุปผลการเข้าชม

นิทรรศการ ว่าผู้ชมเข้าใจประเด็นที่นิทรรศการชุดนี้ ต้องการนำเสนออย่างไร

ความรู้สึกล หรือ การรับรู้ ในคุณค่าของของ การใช้ประสาทสัมผัส ผู้ชมเรียนรู้ขณะที่ต้องเข้าสู่ บทเรียนในนิทรรศการแต่ละห้อง ซึ่งการเรียนรู้ที่ตนเอง แม้ว่าผู้นำชมจะยังไม่ได้อธิบายว่าเขาเป็นคนตาบอด แต่ ผู้ชมรู้สึกและรับรู้ถึงการสูญเสียการมองเห็นตั้งแต่เริ่ม เข้าสู่ห้องนิทรรศการห้องแรกอยู่แล้ว สิ่งทีสร้างควมสงสัย ให้ผู้ชมที่ไม่เคยรับทราบมาก่อนว่าผู้นำชมเป็นคนตา บอดคือ “ผู้นำชมรู้ความเป็นไป หรือ นำทางไปจุดต่าง ๆ ภายในนิทรรศการได้อย่างไร”

ผู้นำชมนิทรรศการ ส่งผ่านความรู้สึกล อดกภัย ในสถานะที่เป็นผู้นำทางสู่ห้องนิทรรศการที่ มีตลิ่ง ทลายความกังวลของผู้ชมให้ลดความตึงเครียด และความอึดอัด สร้างความมั่นใจว่าผู้ชมสามารถเดิน ออกจากนิทรรศการได้อย่างปลอดภัย

ความเข้าใจในการเป็นผู้เสียการมองเห็นใน นิทรรศการแต่ละห้อง เปิดมุมมองให้ผู้ชมทำความเข้าใจ กับการใช้ชีวิตของคนตาบอดในสังคมร่วมกันอยู่แล้ว ส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม หรือบริบทในการ ใช้ชีวิตของผู้ชมในแต่ละคนว่าจะมีมากหรือน้อย แตกต่างกันไป

ภายในนิทรรศการแต่ละห้องเป็นเหตุการณ์ จำลองที่ประกอบไปด้วยบรรยากาศและวัตถุจัดแสดงที่ สามารถสัมผัสหรือพบเห็น ได้ภายนอกห้องนิทรรศการ เช่น

โซฟาและเสียงเพลง ห้องรับรองและห้องฟังเพลง
น้ำตก ต้นไม้รูปปั้น ในห้องสวน
ตู้รับจดหมาย รั้วบ้าน ทางเดินริมฟุตบอล ในห้อง ยานชุมชน

แผงขายของ ราวเสื้อผ้า รถเข็น แผงขายสลากกิน แบ่งรัฐบาล ในห้องตลาด

ป้ายรถเมล์ ถึงขยับ รถตุ๊กตุ๊ก ห้องการเดินทาง
เคาท์เตอร์ขายของ พนักงานขายของ การซื้อ-ขาย สินค้า ห้องคาเฟ่

ความสนุกสนานระหว่างการทำความเข้าใจ ไปกับสิ่งที่สัมผัสรอบตัวในแต่ละห้องนิทรรศการ ผ่าน การชี้แนะและนำทางของผู้นำชม สร้างประสบการณ์ ร่วมให้ผู้ชมตระหนักถึงความสำคัญของประสาทสัมผัส ส่วนอื่นนอกเหนือจากการใช้สายตา และเชื่อมโยงให้ ผู้ชมเข้าใจถึงการใช้ชีวิตของคนตาบอดที่อยู่ร่วมสังคม เดียวกันว่าไม่ได้แตกต่างไปจากการใช้ชีวิตของคน ทั่วไปที่สามารถใช้ตามองเห็น

และเมื่อเข้าสู่กิจกรรมห้องสุดท้าย มีการ สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นำชมและ ผู้ชม เป็นเหมือนการสรุปบทเรียนทั้งหมดภายใน นิทรรศการ ผู้ชม (ในกลุ่มศึกษา) บางส่วนรู้สึก ประหลาดใจและคาดไม่ถึงว่าคนที่นำชมตลอด นิทรรศการจะเป็นคนตาบอด และผู้ชมมีความรู้สึก ประทับใจผู้นำชมที่ดูแลตลอดการเข้าชมภายใน นิทรรศการ

นอกจากนี้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมและ ผู้นำชมขณะอยู่ในนิทรรศการ ยังช่วยเสริมให้ผู้ชมรู้สึก สนุกกับการชม และทำให้ผู้ชมเข้าใจการใช้ชีวิตของคน ตาบอดมากขึ้น แม้ว่าจะต้องอยู่ร่วมในสังคมด้วยสภาพ ร่างกายที่แตกต่างกัน แต่ยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคน ทั่วไปได้ เพียงแค่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นและ ต้องการความรู้สึกมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่นเดียวกับผู้ชมที่รู้สึกภูมิใจ เมื่อมีเพื่อนร่วมเดินทางใน นิทรรศการ และมีผู้นำชมนิทรรศการที่ถึงแม้ว่าจะมอง ไม่เห็น ผู้นำชมมีลักษณะอย่างไร แต่รู้สึกภูมิใจกับ ความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ได้รับขณะอยู่ในนิทรรศการ

ผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า การสื่อความหมาย ในนิทรรศการบทสนทนาในความมืด การออกแบบ ห้องนิทรรศการมืดสนิท โดยมีการจำลองเหตุการณ์ เสมือนจริงด้วยวัตถุจัดแสดงต่าง ๆ ในแต่ละห้อง สร้าง บรรยากาศสมจริง โดยการนำทางและแนะนำการเรียนรู จากผู้นำชม เปรียบเสมือนผู้ให้ความช่วยเหลือและดูแล ผู้ชม โดยเป็นทั้งผู้นำทางและบอกทิศทางการเดินทาง ภายในห้องนิทรรศการ เป็นผู้แนะนำและกระตุ้นให้ ผู้ชมลองใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ เรียนรู้สิ่งรอบตัว

ภายในแต่ละห้อง สิ่งที่ผู้ชมได้รับจึงมากกว่า “ความ เข้าใจ” ในเนื้อหา นิทรรศการ แต่ยังได้รับความรู้สึก “ขอบคุณ” เมื่อออกจากนิทรรศการ และทำให้ผู้ชมเกิด คำถามขึ้น ในใจว่า ขณะที่เราสูญเสียการมองเห็นใน นิทรรศการ เราได้รับความช่วยเหลือและปฏิสัมพันธ์ที่ดี จากผู้นำชม แล้วคนตาบอดในสังคมที่เราอยู่ เขาได้รับ สิ่งนี้จากเราหรือเปล่า

การเรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัสส่วนที่เหลือ จากการสูญเสียการมองเห็นในนิทรรศการ จึงเป็น ช่องทางที่ทำให้ผู้ชมเปิดใจ ปรับมุมมอง เปลี่ยนทัศนคติ และให้การยอมรับ กับการใช้ชีวิตของคนตาบอดมาก ขึ้น การสื่อความหมายในนิทรรศการนอกจากจะเป็น บรรยากาศเสมือนจริงแล้ว ผู้นำทางจึงเป็นเนื้อหาหลัก หรือใจความสำคัญ ที่ผู้ชมต้องเรียนรู้ ผ่านการตั้งคำถาม ขณะเดินชมอยู่ในนิทรรศการ อีกทั้งเป็นผู้สรุปบทเรียน ในนิทรรศการให้ผู้ชมได้ทำความเข้าใจกับสิ่งที่เรียนรู้ ภายในห้องนิทรรศการ ผู้นำชมจึงมีใช่แค่ผู้นำทาง แต่ เป็นทั้งใจความสำคัญและตัวอย่างของบทเรียน (บทเรียนจากนิทรรศการคือการใช้ชีวิตปราศจากการ มองเห็น) ในชีวิตจริงที่ผู้ชมสามารถเรียนรู้ได้ขณะชม นิทรรศการ

ประสาทสัมผัสและการรับรู้ คือการตระหนัก ถึงการมีอยู่ และรู้คุณค่าของสิ่งที่ขาดหาย

ภายหลังจากการเข้าชมนิทรรศการบทสนทนาในความ มืด ผู้ชมทั้ง 16 คน ได้รับประสบการณ์ร่วมกันขณะอยู่ ในห้องนิทรรศการที่มืดสนิท ความเร็วและช้า ในการใช้ ประสาทสัมผัสของกลุ่มผู้ชม มีความแตกต่างกันตาม สภาพร่างกายของแต่ละคน

ผู้ชมที่มีประสาทสัมผัสการได้ยินเร็วที่สุด มี ความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่า หูสามารถรับเสียงได้ดีเมื่อ ตาไม่สามารถมองเห็น และรู้สึกว่า การได้ยินมีความ ปลอดภัยกว่าการใช้ประสาทสัมผัสส่วนอื่น ขณะที่ผู้ชม ที่ยังใช้ประสาทสัมผัสการได้ยินที่ช้าและไม่ถนัด จะมึ ความคิดเห็นว่ามีปัญหาในการได้ยินเสียงของผู้นำชม ทำให้รู้สึกกังวลว่าจะผิดพลาดจากกลุ่ม

ผู้ชมที่มีประสาทสัมผัสทางการสัมผัสผิวหนังเร็วที่สุด มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่ามือจะสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ทันทีเมื่อตาไม่สามารถมองเห็น ขณะที่ผู้ชมบางส่วนที่มีความกังวลกับสภาพแวดล้อมที่มีดสนิท จึงไม่ค่อยกล้าใช้ประสาทสัมผัสด้วยมือและเท้า จึงมีความคิดเห็นว่าประสาทสัมผัสส่วนมือและเท้าช้าที่สุด

ผู้ชมที่ประสาทสัมผัสการรับกลิ่นเร็วที่สุด สามารถแยกกลิ่นในแต่ละห้องนิทรรศการได้ชัดเจน ขณะที่ผู้ชมบางส่วนไม่สามารถรู้สึกได้ถึงกลิ่นต่าง ๆ ในแต่ละห้องจะมีความคิดเห็นว่าภายในนิทรรศการยังไม่มีการกระตุ้นการใช้ประสาทสัมผัสส่วนการรับกลิ่นเท่าใดนัก ทำให้การรับกลิ่น เป็นประสาทสัมผัสที่ช้าที่สุดและมีการใช้น้อยที่สุด มีเพียงผู้ชมท่านเดียวเท่านั้นที่มีความบกพร่องทางการได้กลิ่นเนื่องจากโรคประจำตัว

และผู้ชมทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นว่าการใช้ประสาทสัมผัสส่วนการรับรสในนิทรรศการยังมีน้อย มีการใช้ประสาทสัมผัสรับรสเพียงห้องสุดท้าย คือขณะนั่งสนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้นำชมเพื่อสรุปบทเรียนก่อนออกจากห้องนิทรรศการเพียงห้องเดียว ประกอบกับชีวิตปกติจะได้ใช้ประสาทสัมผัสส่วนการรับรสเฉพาะเวลารับประทานอาหารเท่านั้น จึงมีผู้ชมบางส่วนมีความคิดเห็นว่า ประสาทสัมผัสส่วนการรับรสยังเป็นประสาทสัมผัสที่ช้าที่สุด

สำหรับการตระหนักถึงการมีประสาทสัมผัสครบทั้ง 5 สัมผัส ซึ่งการชมนิทรรศการลดทอนสัมผัสด้านการมองเห็นออก ทำให้ผู้ชมทั้ง 16 คน รู้สึกถึงคุณค่าของการใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ มากขึ้น การปรับสภาพร่างกายโดยการลดทอนอวัยวะสัมผัสส่วนที่ใช้เป็นส่วนใหญ่ในการดำเนินชีวิต คือการมองเห็น อีกทั้งการอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคยและมีดสนิท ผู้ชมมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน คือผู้ชมส่วนใหญ่มีความรู้สึกอึดอัด กัดค้น กลัว และรู้สึกไม่ปลอดภัย และผู้ชมส่วนน้อยที่มีความรู้สึกสนุก ตื่นเต้นกับความมืดสนิทดังกล่าวที่ทำทลายความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสส่วนที่เหลือ

การชมนิทรรศการด้วยสภาพร่างกายที่ไม่ปกติและไม่คุ้นเคย โดยมีผู้นำชมนิทรรศการคอยนำทางและให้ชี้แนะบทเรียนในแต่ละห้องนิทรรศการเท่านั้น นำไปสู่การเห็นความสำคัญของอวัยวะสัมผัสส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย ซึ่งเมื่อร่างกายสูญเสียการมองเห็น ประสาทสัมผัสส่วนอื่นในร่างกายจะถูกบังคับใช้ตามสัญชาตญาณและความเคยชินตามแต่ละบุคคล และขณะที่เข้าชมนิทรรศการห้องต่าง ๆ โดยต้องใช้ประสาทสัมผัสส่วนที่เหลือนั้น ผู้ชมทำความเข้าใจกับคนตาบอดในสังคมมากขึ้น ว่าคนกลุ่มนี้มีการใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในสังคมอย่างไร ผ่านเหตุการณ์จำลองในแต่ละห้องนิทรรศการที่สมจริง

การฝึกใช้ประสาทสัมผัสส่วนอื่นนอกจากการใช้สายตา ในเหตุการณ์จำลองที่มีความสมจริง ทำให้ผู้ชมมีความเข้าใจการใช้ชีวิตของคนตาบอดในสังคมมากขึ้น

ผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า หลังจากชมนิทรรศการบทสนทนาในความมืดแล้ว กลุ่มผู้ชม มีความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ ในร่างกาย ได้แก่ ตา หู จมูก ปาก และการสัมผัส ซึ่งทำให้เข้าใจถึงการสูญเสียอวัยวะสัมผัสทางการมองเห็น เห็นคุณค่าของประสาทสัมผัสส่วนอื่นในร่างกาย และเชื่อมโยงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตของคนตาบอดในสังคมเดียวกัน ถึงแม้ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถที่แตกต่าง แต่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างดีในสภาพแวดล้อมเดียวกันกับคนทั่วไป ซึ่งเมื่อผู้ชมได้มาสัมผัสสภาพแวดล้อมในแบบเดิมแต่สภาพร่างกายที่เปลี่ยนไป จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ รู้สึกพร้อมและยอมรับศักยภาพในการใช้ชีวิตของคนตาบอดเพิ่มมากขึ้นด้วย

ทัศนคติและมุมมองที่มีต่อเนื้อหาในนิทรรศการ จากความสงสัยเปลี่ยนเป็นความเข้าใจและกลายเป็นการยอมรับนับถือ ได้จริงหรือ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้ชมทั้ง 16 คน มีความเข้าใจในเนื้อหาที่นิทรรศการนำเสนอ แม้ไม่สามารถลบเลือนความสงสัยได้ แต่อย่างน้อย ความเข้าใจที่มาพร้อมกับ

การยอมรับ ย่อมส่งผลดีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้ชมทั้ง 16 คน เสนอความคิดโดยรวมว่าในสังคมไทย ควรมีการสนับสนุนให้คนไทยเข้ามามีบทบาทในสังคมที่มีความมั่งคั่งเพื่อทำความเข้าใจกับการใช้ชีวิตของคนตาบอด ควรมีสาธารณูปโภคในสังคมที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการมากกว่านี้ เช่น ทางเดินริมฟุตบาทสำหรับคนตาบอด ห้องน้ำสำหรับผู้พิการตามห้างสรรพสินค้าควรมีเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น และแม้ว่าในกลุ่มผู้ชมจะยังคงให้ความสงสัยร่วมกับความเข้าใจ แต่ความเห็นอกเห็นใจและความรู้สึกลึกซึ้งให้ความช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส เป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดใจรับความแตกต่างในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม

ความพอใจในเนื้อหาและการจัดแสดงนิทรรศการ มีผลต่อการเข้าชมครั้งหน้าอย่างไร

รูปแบบการนำเสนอข้อมูลภายในนิทรรศการผ่านการจัดพื้นที่ตกแต่งภายในนิทรรศการและการนำชมของผู้เข้าชม มีผลต่อความพอใจของผู้ชม โดยสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ชมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบททางการรับรู้ของผู้ชมในแต่ละคน บริบททางสังคมหรือวุฒิภาวะส่งผลต่อการทำความเข้าใจในเนื้อหาของผู้ชม และรูปแบบการนำเสนอข้อมูลภายในนิทรรศการ มีผลต่อการรับรู้และความสนใจของผู้ชม ผู้ชมที่ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของนิทรรศการ ถึงแม้ว่าจะแนะนำให้ผู้ชมเข้าชม แต่อาจจะไม่อยากจะกลับมาชมอีกครั้งก็เป็นได้ การวิเคราะห์ความพอใจของผู้เข้าชมที่มีต่อนิทรรศการจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายอย่าง

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

กระบวนการสื่อความหมายสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้ชม

พิพิธภัณฑ์คือสถานที่สำหรับการเรียนรู้ในห้องเรียน นิทรรศการในพิพิธภัณฑ์จึงเปรียบเหมือนบทเรียน เมื่อก้าวถึงนิทรรศการบทสนทนาในความมั่งคั่งซึ่งเป็นนิทรรศการที่ต้องมีผู้นำชม ผู้นำชมจึงมี

ความสำคัญในด้านการสื่อสารคือ เป็นทั้งตัวข้อมูลที่พิพิธภัณฑ์ต้องการให้ผู้ชมศึกษา และเป็นตัวขยายสัญญาณหรือตัวนำข้อมูล ให้แก่ผู้เข้าชมในนิทรรศการ เนื่องจากต้องเป็นผู้นำทางและคอยแนะนำบทเรียนในแต่ละห้องนิทรรศการ อีกทั้งเป็นผู้สรุปบทเรียนผ่านบทสนทนาในนิทรรศการห้องสุดท้าย ดังนั้นผู้นำชม จึงทำหน้าที่ 2 อย่างพร้อมกัน

นิทรรศการบทสนทนาในความมั่งคั่งเป็นชุดนิทรรศการที่ต้องมีผู้นำชม หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์คือการเตรียมความพร้อมบุคลากรที่ทำหน้าที่ดังกล่าวให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ชมที่เข้าสู่พิพิธภัณฑ์เพื่อชมนิทรรศการ แต่เนื่องจากนิทรรศการบทสนทนาในความมั่งคั่ง ที่จัดแสดงที่ อาคารจามจุรีสแควร์ ไม่มีการตั้งกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เป็นการเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่ม ทุกเพศและวัย ที่อายุมากกว่า 10 ปี เข้าชม ดังนั้นพิพิธภัณฑ์หรือองค์กร จึงมีหน้าที่ต้องจัดเตรียมบุคลากรเพื่อจะทำหน้าที่เป็นผู้นำชม ให้กับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มด้วย

จากการรวบรวมข้อมูลของนิทรรศการบทสนทนาในความมั่งคั่ง พบว่าพิพิธภัณฑ์มีบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็น ผู้นำชม 22 คน โดยนำชมให้กับผู้ชมทุกกลุ่ม ทุกช่วงอายุ ที่เข้าชมนิทรรศการ นักวิชาการผู้ดูแลนิทรรศการให้เหตุผลว่า เนื่องจากบุคลากรมีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่สามารถดูแลในเรื่องของการจัดกลุ่มผู้เข้าชมให้เหมาะกับกลุ่มผู้ชม อีกทั้งรอบในการเข้าชมมี 25 รอบต่อวัน ทำให้บุคลากรผู้ทำหน้าที่นำชมนิทรรศการอาจเหนื่อยล้าจากการทำงานในแต่ละวัน ซึ่งมีผลต่อการนำชมนิทรรศการด้วยเช่นกัน

แม้ว่า พิพิธภัณฑ์ รับประทานอาหารกลุ่มผู้ชมอยู่แล้ว ว่ากลุ่มผู้ชมที่เข้าชมมากที่สุดเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มวัยทำงานเป็นลำดับรองลงมา และกลุ่มครอบครัวเป็นลำดับสุดท้าย เพียงแต่มีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณและทรัพยากรบุคคลที่จะทำหน้าที่ดูแลและจัดการการแบ่งกลุ่มผู้เข้าชมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมในแต่ละช่วงวัย

การบริหารจัดการภายในองค์กรของ อพวช. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลนิทรรศการบพชนทนาในความ มีด อาจขัดต่อ หลักจรรยาบรรณสำหรับพิพิธภัณฑ ที่ กล่าวถึงการเผยแพร่ความรู้ในส่วนหลักการ ว่า “พิพิธภัณฑที่รับผิชอบมรดกทางธรรมชาติและ วัฒนธรรม ทั้งที่จับต้องได้และไม่ได้ ดังนั้นองค์กรด้าน การบริหารทั้งหลาย ที่มีหน้าที่โดยตรง ในการกำหนด ทิศทาง แผน ยุทธศาสตร์ และพัฒนาการของพิพิธภัณฑ จึงมีความรับผิดชอบหลักในการป้องกันคุ้มครองและ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในมรดกเหล่านี้ และมีความ รับผิดชอบต่อมนุษยชาติด้วย ดังนั้นจะต้องจัดหา ทรัพยากรทั้งด้านกายภาพหรือบุคคล และด้านเศรษฐกิจ มาสนับสนุนเพื่อให้ภารกิจนี้ประสบความสำเร็จให้จง ได้”(ICOM, 2006)

จากการศึกษา ผู้ชม 16 คน พบว่าความรู้สึก ของผู้ชมที่มีต่อผู้นำชมแม้ว่าจะแตกต่างกันในส่วน ของ การช่วยให้เกิดกระบวนการทำความเข้าใจ แต่ผู้ชมทั้ง 16 คน มีความรู้สึกที่คล้ายคลึงกันขณะเข้าชมใน นิทรรศการ คือความสนุกสนานอันเนื่องจากการมี ปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ชมและผู้นำชม ซึ่งทำ ให้ลดความกดดันขณะอยู่ในห้องนิทรรศการ

เพื่อนร่วมกลุ่มและผู้นำชมคือสิ่งแวดล้อมที่ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

จากคำกล่าวที่ว่า สภาพแวดล้อมของผู้เรียน ช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางการเรียนรู้ (วิภาพร มาพบสุข, 2545) ผู้วิจัยพบว่า การจัดกลุ่มผู้ชมเพื่อเข้าชม นิทรรศการพร้อมกัน เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมหนึ่ง ให้แก่ผู้ชม โดยมองว่ากลุ่มผู้ชมที่เข้าชมและผู้นำชม นิทรรศการ เป็นสิ่งแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ให้แก่ผู้ชมแต่ละคน เนื่องจากภายในห้องนิทรรศการ นั้นมีทัศนิต เป็นสถานการณ์ที่ผู้ชมแต่ละคน ไม่คุ้นเคย การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของกลุ่มผู้ชมและผู้นำชม จึงมี ส่วนสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ร่วมกัน

การทำความเข้าใจกับความแตกต่างของคนใน สังคม เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ

จากบทสรุปที่ผู้วิจัยพบว่า บริบททางสังคม และวุฒิภาวะของผู้ชม มีผลต่อการทำความเข้าใจเนื้อหา ในนิทรรศการ ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงการใช้เวลาเพื่อสร้าง ประสบการณ์หรือชุดความรู้เดิม เช่น คนในสังคมไทย บางส่วนนับถือศาสนาพุทธ พุทธศาสนิกชนชาวไทยมัก ให้ความรู้สึกสงสารกับความแตกต่างทางด้านร่างกาย ของคน และหิวยืนยันน้ำใจในรูปแบบของการให้ความ ช่วยเหลือ เหมือนการทำทาน ซึ่งสร้างความรู้สึกลดทับ คนที่ดูมองว่าแตกต่างด้วยความรู้สึกที่ด้อยกว่าโดยที่ ไม่รู้ตัว

จากการศึกษาผู้วิจัยค้นพบว่า ความเข้าใจใน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนในสังคม เช่น ความแตกต่างของเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมการใช้ชีวิต หรือแม้แต่สภาพของร่างกาย ควร เริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็ก และใช้ระยะเวลาในการเติบโตทาง ความคิดและการทำความเข้าใจ

หากเด็กในสังคมไทยวันนี้ มีบทเรียนหรือ แบบฝึกหัดที่สอนให้เข้าใจความหลากหลายทาง วัฒนธรรมของคนในสังคม สังคมไทยในวันข้างหน้าจะ ลดความขัดแย้งและการแบ่งแยกในการอยู่ร่วมกัน การ สนับสนุนการเรียนรู้ การทำความเข้าใจกับความ แตกต่างของคนในสังคมจึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาใน การทำความเข้าใจ เพราะการเรียนรู้จากการใช้ประสาท สัมผัสส่วนที่เหลือนอกจากสายตา ทำให้ผู้วิจัยมองเห็น อย่างชัดเจน ว่าประสาทสัมผัสส่วนที่ 6 นอกเหนือจาก การมองเห็น สัมผัส รับกลิ่น รับฟัง รับรส นั่นคือ หัวใจ ที่ต้องเปิดใจรับกับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว เรียนรู้ เพื่อจะอยู่ร่วมกับความแตกต่างเหล่านั้นด้วยความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าชม ให้เหมาะสมกับ กลุ่มผู้ชมที่เข้าชมในแต่ละรอบ เช่นกลุ่มเด็ก กลุ่มผู้ใหญ่
2. ควรปรับรอบการเข้าชมแต่ละวัน ให้มีจำนวน ลดลง เพื่อช่วยให้ผู้นำชมและบุคลากร ไม่รู้สึกเหนื่อย จนมากเกินไป อันส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ภายใน

ห้องนิทรรศการ เช่น ลักษณะการพูดคุยของผู้เข้าชม และระยะเวลาในการเข้าชมในแต่ละห้องนิทรรศการ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยกลุ่มผู้ชมที่มีช่วงวัย แตกต่างจากการศึกษาในงานวิจัยนี้ เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ และความเหมาะสมในการเรียนรู้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจากผู้มีพระคุณหลายท่าน กราบขอบพระคุณ ดร.วีรวัฒน์ คำรงค์กุล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.จิตชยางค์ ยมาภัย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พฐ คุศรีพิทักษ์ ผู้ให้ความช่วยเหลือและแนะนำตลอดการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมไปถึง ดร.ลักขณา คาวรัตน์หงษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิญญา บวงสรวง และ ดร.ณรงค์ อาจสมิติ คณาจารย์ผู้ให้ความกรุณาแนะนำกรอบความคิด พร้อมทั้งมอบแรงบันดาลใจให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขับเคลื่อนโดยสำเร็จ

กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง สำหรับองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ จัตุรัสจามจุรี ผู้เอื้อเฟื้อสถานที่และข้อมูลในนิทรรศการบทเรียนในความมืด รวมไปถึง คุณชนิดา ศิริทรัพย์ พี่ไกด์ทุกท่าน และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลนิทรรศการทุกฝ่ายผู้ให้ความกรุณาขอบคุณเป็นอย่างสูงสำหรับมิตรภาพ ความจริงใจ และความกรุณา สำหรับ หนูณี หนูมูม หนูแอล หนูปู้ หนูกลาย หนูเฟิร์น หนูก เดย ไอซ์ เต็มดง่าม พีช กานต์ พลุก โป้ และ ปัญญ์ เหล่าพี่น้องเพื่อนสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ คุณศิริกาญจน์ ศรีวิศาล คุณฉันทนา คำนาค คุณชุตินา น้อยนารถ คุณพิมพ์พิศา ชมโฉม คุณทักษอร พุ่มศิริโรจน์และมิตรสหายทุกท่าน ผู้ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนการดำเนินงานจัดทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา

คุณงามความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา อันเป็นที่เคารพรักยิ่ง คณาจารย์ผู้ประสาทวิชาความรู้ทุกท่าน ตลอดจนทุกท่านที่ใจกำลังใจช่วยเหลือจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. 2555. Dialogue in the Dark. ค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2556, จาก www.bangkokbiznews.com/home/detail/lifestyle/20121129/480166/Dialogue-in-the-dark.html.
- จัตุรัสวิทยาศาสตร์. 2555. นิทรรศการบทเรียนในความมืด. ค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2556, จาก http://www.nsm.or.th/index_chamchuri.php/.
- วิภาพร มาพบสุข. 2545. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- Dialogue in the dark. 2007. Dialogue in the Dark, Moving Beyond Sight. Retrieved January 12, 2012, from www.dialouge-in-the-dark.com.
- Dialogue in the dark. 2011. History and Founder. Retrieval Systems. Retrieved January 12, 2012, from www.dialouge-in-the-dark.com.
- Eilean Hooper-Greenhill. 1994. Museums and their visitors. USA and Canada: Routhledge.
- Icom. 2006. ICOM code of ethics for museums. Retrieval Systems. Retrieved unknown. from <http://www.icom.museum>.